

ЛОГІСТИЧНА ПАРАДИГМА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ СТРАТЕГІЙ

У статті визначено фактори, які впливають на зміну змісту освітніх стратегій, а також намічено теоретико-методичні засоби і методи у вигляді логістичної парадигми, які були б спрямовані на формування професійної компетентності та фахового розуміння спеціалістів у сфері вищої фахової освіти.

Ключові слова: освітні стратегії, зміна змісту освітніх стратегій, логістична парадигма, логістична розмірність, професійна компетентність, фахове розуміння.

Під освітньою стратегією ми розуміємо сукупність факторів, які визначають предметну сферу спеціальностей та дисциплін, їх вибір у навчальних закладах різного рангу – школах, технікумах, ВНЗ тощо. Іншими словами, освітня стратегія імпліцитно містить у собі відповідь на запитання про те, чому на сьогодні у школах читають саме такі предмети, дисципліни, а виші вибирають саме такі спеціальності, а не інші. Чому періодично відбувається зміна одних спеціальностей та дисциплін на інші, а є і такі, що не змінюються протягом досить тривалого часу.¹

Фактори, які визначають становлення змісту окремих освітніх стратегій, можуть бути різні. Наприклад, у післявоєнні роки, коли країна почала відновлювати народне господарство, пріоритетними були спеціальності та професії, які пов'язані з вивченням природничих наук, орієнтованих на виробництво (природничо-наукова освітня стратегія). За мірою завершення відновлення народного господарства на перше місце виступають спеціальності та професії, які зорієнтовані не тільки на потреби виробництва, а й на інші, нематеріальні сфери діяльності. Наприклад, із переходом на нові соціально-економічні відносини пріоритетними стають економічні, юридичні, управлінські спеціальності та професії, підвищується інтерес до соціально-психологічних спеціальностей і професій, відслідковується гуманістична тенденція становлення змісту в освітніх стратегіях сьогодення.

Зовнішніми ознаками зміни освітніх стратегій є втрата інтересу до одних спеціальностей і професій та водночас зростання до інших, що виражається у зменшенні чи підвищенні конкурсу абітурієнтів, високій або низькій оплаті за навчання на різних факультетах, в інститутах тощо. За цими зовнішніми ознаками можна не тільки простежити динаміку змін освітніх стратегій у власній державі, а й прогнозувати тенденції у майбутньому, спираючись на суспільно-історичний досвід власної країни та всесвітній досвід розвитку освіти в інших країнах.

Зазначимо, що з появою приватних навчальних закладів процес вибору та формування змісту нових освітніх стратегій значно динамізувався і певною мірою випереджає державні ВНЗ щодо задоволення потреб суспільства. Поява різ-

номанітних форм власності автоматично сприяла збільшенню кількості суспільних потреб, їх урізноманітнення і, як наслідок, необхідності оновлення змісту освітніх стратегій. Саме тому приватні навчальні заклади можуть значно скоріше змінювати предметний зміст освітніх стратегій, вводити нові спеціальності, дисципліни, позбавлятися від застарілих тощо.

Зазначимо, що зовнішні, очевидні для всіх, ознаки зміни освітніх стратегій містять у собі скриті, приховані, невидимі й тому далеко не завжди усвідомлювані фактори, які негативно впливають на процес формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів. Так, у літературних джерелах стали друкуватися публікації, у назвах яких використовуються терміни “криза освіти...” [8], “...чи впізнана освітня реальність” [5], “Університетська освіта: тенденції змін” [1], “Стратегічні пріоритети розвитку вищої освіти України” [9], ставиться запитання щодо понятійно-термінологічного стандарту якості освіти і відзначається його проблемний характер [11] та ін. Тим самим постає нагальне завдання: усвідомити сутність факторів та причин, що спричиняють такий стан речей в освітніх стратегіях сьогодення.

На наш погляд, існує кілька таких факторів і причин. Завдання полягає в тому, щоб виявити деякі з них, здійснити їх аналіз та визначити напрями подолання. Першою із таких причин є пріоритет природничо-наукової парадигми в абсолютній більшості освітніх стратегій у всьому світі.

Природничо-наукова освітня стратегія, зміст якої базувався на еволюції розвитку природничих наук типу фізика, хімія, біологія тощо, і які активно використовували засоби математики в арсеналі свого наукового знання, з логічною незбіжністю вимагали глибокого вивчення математики та її прикладних галузей. Без математики та її засобів неможливо виявляти і презентувати фізичні, хімічні, біологічні наукові факти, закономірності, закони тощо. Унаслідок цього природничо-наукова освітня стратегія (і парадигма) сприяла формуванню досить суворого стилю наукового мислення спеціалістів, а разом із тим, і високій рівень їх професійної компетентності. Очевидно, неможливо бути професійним фізиком, хіміком, якщо не володієш знаннями з математики.

Зовсім інше становище виникає у зв'язку з переходом на освітні стратегії, в арсеналі яких переважають гуманістично зорієнтовані науки, спеціальності, професії – соціологічні, юридичні, управлінські тощо, оскільки через досить складний предмет їх дослідження, використання математичних засобів у таких науках значно ускладнено. У результаті гуманістично зорієнтовані освітні стратегії втратили надзвичайно важливий механізм формування суворого наукового стилю мислення, а разом із ним і якість професійної компетентності спеціалістів цього профілю.

Відзначимо, що якість професійної компетентності (високий рівень) ми пов'язуємо з наявністю наукового стилю, образу мислення спеціаліста, а не лише наявністю фахових наукових знань. Наявність фахових, хоч і наукових, знань ще не означає і наявність професійної компетентності спеціаліста. Саме тому виникає необхідність відповісти на таке запитання: чи можливо замінити математику на інші засоби і методи, які були б спрямовані на формування достатньо суворого наукового стилю й образу мислення спеціаліста гуманістичної орієнтації. Відповідь на це запитання – головна тема наших міркувань, ідея якої подана у назві нашої статті терміном “логістична парадигма”.

Мета статті – визначити необхідність нових засобів формування наукового стилю й образу мислення спеціалістів у сучасних освітніх стратегіях, які були б орієнтовані на гуманістичні науки та дисципліни за участі логічних і логістичних засобів із цільовою установкою формування професійної компетентності та фахового розуміння.

Під терміном “логістична парадигма” ми розуміємо теоретичну концепцію, яка визначає логічну специфіку засобів і методів щодо впливу їх не на зміст наукового знання в освітніх стратегіях, а на форму презентації цього змісту в наукових текстах підручників, статей, монографій, яке здійснюється мисленням ученого щодо створюваних ним наукових текстів. Тим самим логістична парадигма є своєрідною теорією. У нашому дослідженні вона стверджується як панівна, тобто переважна для гуманістичних освітніх стратегій на сьогодні. Але не тільки для них.

Специфічність цієї теорії полягає в тому, що її основний зміст, засоби, методи беруться із логіки. Традиційне визначення логіки таке: це наука про правильне мислення [2, с. 9], тобто мислення, яке регламентується правилами логіки (звідси “правильне” від “правило”). І тому в наших міркуваннях акцент зміщується на логічні та логістичні правила мислення і їх вплив на коректне формулювання змісту текстів фахового наукового знання.

Може скластись враження, що ми ототожнюємо форму і методи правильного мислення зі змістом наукового знання. Це не зовсім так щодо змісту наукового знання. А що стосується *форм* і методів мислення та *форм* змісту наукового фахового знання, то і *форми* мислення, і *логічні форми* змісту наукового знання подано одними і тими самими засобами та методами логіки й певною мірою є тотожними. Так, наприклад, у процесі міркувань вчений оперує логічними формами мислення – поняттями, судженнями, умовиводами, елементами логічних форм – суб’єкт (логічний термін), предикат, рід, вид, клас тощо. І ці самі логічні форми презентують зміст створюваних ним підручників, навчальних посібників тощо.

У цьому немає нічого алогічного, оскільки логічні форми змісту наукового знання створюються мисленням ученого, яке регламентується засобами і методами логіки та фахової логістики. Тому логічні форми мислення вченого відображені в логічних і логістичних формах змісту наукових знань. І, навпаки, у логічних та логістичних формах наукових знань відображено логічні форми і методи мислення ученого. У цьому сенсі наукове знання, а також *форма* його змісту постає як відображений “образ мислення” вченого. І якщо вчений у процесі створення ним *змісту* наукових текстів порушує логічні та логістичні форми і методи свого мислення, то ці самі порушення будуть відображені й у наукових текстах.

Ми використовуємо у виразі “логічні та логістичні форми мислення” певний розподіл між “логічними” та “логістичними” формами. Але в подальшому різниця між ними буде обґрунтована семантизацією логічних – універсальних – форм мислення науковим фаховим змістом, дотримуючись і логічних, і логістичних правил семантизації змісту.

На відміну від наших попередніх тверджень, де виникнення нових суспільних потреб детермінує появу нових освітніх стратегій, нових спеціальностей, професій із новим, зрозуміло, змістом, логістична парадигма не індиферентна

щодо новизни наукового змісту, на відміну від логіки. Тим самим вона своїми засобами та методами визначає і форму презентації змісту наукових текстів у підручниках, навчальних посібниках, статтях тощо, але, разом з тим і фаховий образ мислення ученого, який створював той чи інший науковий фаховий текст.

Як приклад, у природничих науках форму змісту фізичного, хімічного, біологічного наукового знання забезпечували переважно лінгвістика і математика. Причому кожна із них презентує різні аспекти змісту наукового знання: математика – своїми засобами – закономірності, закони, а лінгвістика лексичними засобами ту предметну сферу, на якій ці закономірності та закони виявлені.

Досить важливо усвідомити ідею позиційного розподілу *змісту* наукового знання і *форми* презентації цього змісту в підручниках, статтях, монографіях тощо при переході від природничо-наукової освітньої стратегії до гуманістично зорієнтованих стратегій. Саме *форма* наукового знання, а разом із нею і семантизований зміст логічних форм мислення стають предметом підвищеної уваги спеціалістів, які визначають специфічність освітньої стратегії в сучасних умовах. Цьому є багато підтверджень.

Так, наприклад, актуальність системно-структурного підходу в сучасних освітніх стратегіях зумовлена тим, що такі загальнонаукові терміни, як “система”, “структура”, “цілісність” та інші підкреслюють необхідність упорядковувати елементи у певну, стійку, закономірну форму їх організації. Зазначимо, що природничо-наукова методологія своїми засобами дослідження таких систем неможлива принципово.

Крім того, збільшення кількості нової інформації у світі (її подвоєння кожні 8–10 років) із логічною розбіжністю може привести до збільшення часу щодо навчання. Тому, як альтернатива, можливий інший шлях – пошук інших освітніх стратегій, орієнтованих на самоосвіту, але за умови професіонального оволодіння універсальними засобами і методами обробки нової інформації. Разом із тим очевидно, що зміст наукового знання завжди зумовлений предметною сферою тієї реальності, яку досліджує, вивчає певна наука. І вона завжди специфічна, оскільки парадигмована теоріями і методами, які розроблені в кожній окремій науці. Універсальною може бути лише форма змісту наукового знання. Але не тільки.

Універсальним може бути і зміст щодо положень, правил і законів, за якими у родо-видову схему побудови денотата визначуваного концепту вченим вкладаються суттєві ознаки дослідженого ним явища і позначаються лише одним типом знаків – концептом (поняттям). І є логічна операція – визначення поняття, завдяки якій розкривається, розгортається вкладений у денотат концепту спеціально-науковий, тобто фаховий зміст щодо суттєвих ознак дослідженого ним явища. Тобто концепти, поняття є тим типом знаків, які, на відміну від інших, згортають у денотаті суттєву інформацію. Але коректно згорнути і розгорнути її можна лише за наявності у свідомості зазначених положень, правил і законів логіки та фахової логістики.

Таким чином, аналіз тенденції переходу до гуманістично зорієнтованих освітніх стратегій засвідчує, що лінгвістичні (лексичні) засоби презентації змісту зберігаються і тут, а математичні засоби, які визначають науковий стиль, образ мислення, його суворість майже відсутні. Це проблема.

Вирішити цю проблему можна двома шляхами. Перший – підняти гуманістичні науки до рівня природничих, що за короткий період часу практично неможливо. Або інший – математичні засоби замінити іншими – логічними та логістичними засобами. Практично це можна зробити. І робити це необхідно. Але для цього потрібно мати достатні знання із логіки і володіти вміннями та навичками їх використання у процесі створення наукового знання вченими і презентації логічних форм цього знання у наукових текстах. Як і тим, хто ці фахові наукові знання використовуватиме для формування власної професійної компетентності.

Але, на жаль, жодна із сучасних освітніх стратегій не реагує на такий стан речей щодо професійної підготовки спеціалістів. Це твердження можна досить просто обґрунтувати, аналізуючи зміст навчальних програм у школах, коледжах, ВНЗ і навіть найвищих, типу магістратура, аспірантура, докторантура, на предмет виявлення курсів, дисциплін, які мали б стосунок до логіки не взагалі, а на предмет її практичного використання, підкреслюємо, в аналізі логічних форм змісту наукових текстів. Вони майже відсутні за винятком юридичних наук і дисциплін.

Відзначимо, що логістична парадигма – це не тільки і не стільки знання безпосередньо логіки скільки вміння та навички використовувати її засоби та методи для міркувань, виражати процес і результати міркувань у навчальних та наукових текстах підручників, навчальних посібників, монографіях, дисертаціях тощо (як і в магістерських та дипломних роботах), які потім виступатимуть як важливі засоби професійної підготовки майбутніх спеціалістів. І термін “логістика” підкреслює саме прагматичний аспект використання логіки та її засобів в освітніх стратегіях сьогодення. На думку В. Переверзева, саме логіка стає інструментом точного наукового дослідження [13].

Разом з тим зазначити, що в літературних джерелах термін “логістика” використовується в іншому значенні – як розділ економічної науки, навчальна дисципліна, яка вивчає матеріальні та пов’язані з ними інформаційні потоки [3, с. 13]. Так склалось історично. Короткий історичний огляд походження терміна “логістика”, поняття “логістика” та інших подано у підручнику “Логістика”, автором якого є А. Гаджінський [3, с. 15–18]. Коротко історію логістики наведено в інших джерелах [7, с. 300].

Історію розвитку тієї чи іншої науки, її термінологію тощо, безумовно, потрібно поважати. Але якщо автор дає 12 визначень поняття “логістика” [3, с. 24–26], то із цим не можна погоджуватись, оскільки через некоректно (тобто, не керуючись положеннями, правилами і законами логіки та фахової логістики побудови визначень професійних понять) побудовані та запропоновані автором визначення одного й того самого поняття призводять до множення сутностей, що в будь-якій науці недопустимо.

Ми дотримуємось іншої точки зору. Терміном “логістика” (від грец. мистецтво рахувати, міркувати) [7, с. 300] в античному світі та середньовічні часи позначались практичні операції рахувань та вимірювань в арифметиці. Пізніше Г. Лейбніц адаптував ідею рахувань та вимірювань на предметну сферу розрахунків (рос. “исчислений”) *умовиводів*. На початку ХХ ст. під логістикою, за пропозицією Ітельсона, Кутюри і Лаланда, домовились розуміти математичну логіку [7, с. 300]. Зазначимо, що саме логіку, тобто науку про форми і методи правиль-

ного мислення, а не “матеріальні та пов’язані з ними інформаційні потоки” [3, с. 13], які до логіки не мають жодного стосунку.

Впровадження логістичної парадигми не обмежується лише гуманістично зорієнтованими освітніми стратегіями, оскільки будь-яка наука – природнича чи гуманістично зорієнтована – створюється мисленням ученого, яке в процесі створення ним наукових текстів повинно керуватись правилами і законами логіки та фахової логістики. Більше того, аналіз деяких аспектів освітніх технологій засвідчує, що без упровадження логістичної парадигми в освітній педагогічний процес принципово неможлива підготовка професійно компетентних спеціалістів взагалі, які були б здатні до професійного розуміння фахових проблем.

Є ряд причин, які спричиняють породження професійної некомпетентності у фаховій освіті до рівня глобального феномену. Сутність деяких причин ми покажемо на прикладі використання учнями, студентами, викладачами навчальних підручників, посібників, статей, монографій як основних засобів їх теоретичної фахової підготовки.

У наукових текстах підручників, статей, монографій тощо є чотири основних типи знаків: знаки-слова, знаки-терміни, знаки-концепти і математичні знаки. Три із чотирьох типів знаків, а саме: знаки-слова, знаки-терміни і знаки-концепти, які вивчають різні науки, зовнішньо абсолютно однакові. Працюючи з науковими текстами, учні, студенти, як і викладачі, бачать слова (графовізовані або фонетизовані), сприймають їх органами чуття, актуалізують у свідомості значення цих слів (денотати), а якщо не знають тих чи інших значень, дивляться у словники, запам’ятовують їх, зберігають і за необхідності їх відтворюють. Слова досліджує, вивчає лінгвістика та її розділ – лексика. Рідну мову, як предмет будь-якої освітньої стратегії, вивчають систематично з 1-го до 10–11-го класу, потім частково у коледжах, ВНЗ. І тому після закінчення школи учні мають певний рівень лінгвістичних знань, мовної підготовленості.

Терміни, якими вчені позначають (повинні) логічні форми мислення – поняття, судження, елементи логічних форм: суб’єкт, предикат, рід, вид, клас та інші, є також елементами наукового тексту, але їх побачити очима неможливо принципово. Їх можна “побачити” лише умом, розумом, який, образно кажучи, озброєний засобами логіки. Як, до речі, і поняття, якими вчені позначають (повинні) суттєві ознаки досліджуваних ним явищ. Учні, студенти, викладачі можуть їх також “побачити”, але лише за умови, що вони володіють цими засобами, методами логіки та фахової логістики. Але, оскільки логіка у школах не вивчалась, учні не володіють цими засобами. Тому під час роботи з підручниками учні, студенти відображають у наукових текстах лише те, що дають їм змогу відповідні органи чуття та система лінгвістичних знань. Процеси пам’яті дають можливість запам’ятовувати, зберігати і за необхідності їх відтворювати. Тому вони можуть знати і мати певні знання у лексично-образній формі. Розуміння не виникає, оскільки механізми розуміння здійснюються на принципово іншій, логістичній основі.

Логічна неграмотність учнів є початковою причиною виникнення професійної некомпетентності в освіті взагалі. Поступивши у коледжи, технікуми, ВНЗ, ситуація не змінюється, оскільки годин або не виділяється, або в незначній кількості. А за короткий час вивчити сутність логіки як науки, її закони, правила,

засоби тощо практично неможливо, оскільки логіка у певному сенсі значно складніша щодо оволодіння її основами. Так, якщо за словами учні можуть “побачити”, тобто актуалізувати предмети та явища, їх властивості (частини мови), то навчитись “бачити” сутність предметів та явищ, згорнутих у поняттях, значно складніше. Цій технології “бачення” умом повинні навчати вчителі, викладачі.

На жаль, учителі та викладачі, як колишні учні, а потім студенти, також не володіють знаннями з логіки достатньою мірою, оскільки мотивів її вивчати немає. І тому висновок невтішний – освітні стратегії будь-якого виду, на пряму будуються пріоритетно на лінгвістичній (лексичній), а не логічній і логістичній основі.

Логічна неграмотність учителів і викладачів становить другу причину виникнення професійної некомпетентності в освітніх стратегіях і возведенням її (логічної неграмотності) до рівня глобального феномену, а не випадкового явища. Але найбільшої шкоди професійній освіті, як і освітнім стратегіям взагалі, завдають фактори, які становлять третю причину, сутність якої полягає у такому.

Викладачі, бажаючи підвищити свій науковий статус, вступають до аспірантури, докторантури. Після завершення навчання і захисту дисертації кандидати і доктори пишуть наукові статті, монографії, підручники тощо. Процедурі написання наукових текстів передують роздуми, міркування ученого. Потім процес і результати своїх міркувань учений об’єктивує у наукових текстах створених ним праць. При цьому вчений повинен дотримуватись положень, правил і законів логіки та фахової логістики, які регламентують його мислення. Але за умови, що вони є у свідомості вченого.

Частково вчений ними керується на інтуїтивній основі, оскільки цьому сприяє суб’єктивний досвід, який формується не на основі вивчення логіки, а за аналогією: інтуїтивне відчуття, що треба мислити і писати так, а не інакше. Але у ситуаціях, коли виникає необхідність визначати суттєві ознаки досліджуваних явищ і презентувати їх у наукових текстах, які наведено лише єдиним способом – побудовою визначень фахових понять, то необхідно знати сім правил побудови визначень понять [7, с. 467–468].

Крім того, необхідно мати уявлення щодо універсальних форм змісту мислення, якими у визначуваному концепті позначається у родовій ознаці предмет дослідження (або процес, або стан, або результат, або властивість), а також *фахова парадигма*. У видових ознаках зазначено результати досліджень узагальнено і певною мірою імпліцитно, тобто скрито. І якщо вчений не має таких знань, тоді визначення поняття підмінюється прийомами, які схожі на визначення (опис, характеристика, пояснення, приклад тощо) [10, с. 75–76]. Тим самим у наукові тексти проникають некоректні визначення фахових понять, множаться сутності, як у А. Гаджінського [3, с. 24–26] тощо. Зазначимо, що така “наукова” діяльність ученого доволі часто буває суб’єктивно добросовісною і сам учений не здатний “бачити” своїм, образно кажучи, не озброєним умом, розумом помилок своїх визначень, тверджень, суджень тощо.

Цього не знають ані учні, ані студенти, ані вчителі та викладачі, але сподіваються, що, опанувавши подібні “наукові” тексти, визначення понять, вони стануть професійно компетентними. Авторитет ученого, а не логічна та ло-

гістична коректність створюваних ним наукових текстів, цьому лише сприяє. У свідомість учнів, студентів, які користуються такими текстами, проникає неусвідомлювана ними помилковість, котра породжується ученими. Саме тому ця причина для професійної, а не професійної освіти (яка здійснюється переважно на лексико-образній основі) найбільш трагічна, оскільки впливає на професійну підготовку і тих, хто займається самоосвітою і навіть не підозрює, що насправді така “освіта” формує примарну “компетентність”.

Можливо наші твердження комусь можуть здатися образливими. Але образливих переживань не може бути, оскільки на запитання “Чи знаєте Ви логіку і використовуєте її засоби, методи в своїй педагогічній або науковій діяльності?” існує лише дві відповіді. Перша – знаю і використовую. Очевидно, що образитись немає підстав. Якщо ж відповідь протилежна, то підстав для образливих переживань ще менше.

Логіку вивчати потрібно і, зокрема, її практичне втілення в освітні стратегії будь-якого змісту. Предметний зміст реалізації логістичної парадигми складається із двох частин. Перша – базова, включає основи традиційної, Аристотелевої логіки. Вона передбачає викладення сутності логіки як науки, яка вивчає і досліджує положення, правила та закони формального мислення, а не його сутність, види мислення тощо (це предмет психології), логічні форми мислення, елементи логічних форм мислення, логічні операції, правила побудови визначень понять та інші аспекти логіки. І використовувати ці знання повинні викладачі в процесі викладення ними змісту тієї чи іншої дисципліни, теми тощо. Але зміщуючи акцент не тільки і не стільки на змістові, який презентований лексичними засобами і студентам певною мірою зрозумілий, а на логічних складових, а також термінах і концептах, якими вчені позначають свої думки, роздуми, міркування у наукових текстах.

Важливо звернути увагу на ту обставину, що логіка як наука не має безпосереднього стосунку до дійсності, а тільки до правил і законів міркувань про досліджувану вченим дійсність. У зв'язку із цим доречно навести зауваження Ф. Енгельса: “Забавне змішування математичних дій, що допускають матеріальний доказ, перевірку, – бо вони основані на безпосередньому матеріальному спогляданні, хоч і абстрактному, – з такими *суто* логічними діями, які допускають лише доказ шляхом умовиводу і яким, отже, не властива позитивна достовірність, притаманна математичним діям..., а як багато з них виявляються помилковими!” [12, с. 582–583].

Правила логіки є універсальними для всіх наук, як і правила математики. Але як тільки вчені починають цілеспрямовано використовувати правила, а також засоби і методи логіки в тій чи іншій науці та відповідній дисципліні, логічні – універсальні – форми мислення семантизуються спеціально-науковим змістом – економічним, соціологічним, психологічним тощо. І такі семантизовані фаховим змістом конкретної науки універсальні логічні форми вже не є *суто* логічними, оскільки в ці логічні форми дається те, від чого логіка, як універсальна наука, відволікається. І ми називаємо її логістикою так само, як і математики стали називати таку семантизовану математику логіку терміном “логістика” [7, с. 300]. Зазначимо, не логічну математику, а навпаки, оскільки у виразі “математична логіка” суб’єктом постає саме логіка як мистецтво міркувати, а не математика як мистецтво рахувати. І така семантизована логіка постає у вигляді

логістичного розділу тієї чи іншої конкретної науки – економлогістики, соціології, юрислогістики, психології тощо.

У цих розділах логіка та її засоби стають головними інструментами наукового стилю й образу мислення спеціаліста: мислити, міркувати та виражати процес і результати свої міркувань учені, вчителі, викладачі, студенти як майбутні спеціалісти повинні так, як вимагають правила і закони логіки. Але ці правила і закони логіки вже семантизовані спеціально-науковим фаховим змістом – юридичним, соціологічним, психологічним тощо, і стають *логістичними* правилами та законами, оскільки до логічних, формальних правил, додаються правила і закони семантизації логічних форм. Їх неможна порушувати. Іншими словами, якщо логічні правила і закони не мають прямого стосунку до дійсності, то логістичні правила та закони здобувають специфічний зміст і статус конкретної науки. Ці правила і закони поєднують в собі й предметний зміст, наведений у наукових текстах у словесній формі, і термінологічній та концептуальній формах. І розуміння цієї предметної сфери постає в тому, щоб “осягнути специфічну логіку специфічного предмета” (К. Маркс).

Розробку правил і законів семантизації логічних форм мислення спеціально-науковим змістом, а також упровадженням цих правил і законів у педагогічний процес та наукову діяльність студентів, викладачів, а також учених, треба починати у магістратурі. Така комплексна програма розробляється в Класичному приватному університеті м. Запоріжжя за активної підтримки ректора В. Огаренка.

Поставлену в нашому дослідженні ідею логістичної парадигми та її впровадження в освітню стратегію вищої фахової освіти ми позначаємо терміном “логістична фаховізація” вищої освіти, підкреслюючи тим самим процедурно-прикладний і її технологічний характер, який висвітлено в одній із наших робіт на прикладі вищої психологічної освіти [6]. За своєю технологією цей напрям належить до практичних розділів педагогіки і виконує різноманітні функції логістичного аналізу наукових текстів у процесі підготовки магістрів: компілятивну, експлікативну, креативну, інквізиторську та ін. Аналогічні функції пропонує, наприклад, Ж.-К. Гарден [4, с. 64–70, с. 197].

За змістом практичні розділи можуть бути подані у вигляді спецкурсів, спецпрактикумів типу “Теоретико-пізнавальні проблеми” в тій чи іншій науці, “Професіональний образ мислення спеціаліста” – юриста, економіста, психолога, соціолога тощо. Передумови цього спецкурсу закладаються в курсі “Теоретико-пізнавальні проблеми” з акцентом на головне джерело походження проблем, що пов’язані з порушенням правил і законів логіки та фахової логістики.

Такий спецкурс передбачає визначення поняття “професіональний образ мислення” спеціаліста як предмет спеціально-наукового дослідження та вивчення, різницю між мисленням як психічним процесом (предмет психології), і образом мислення як статичним утворенням, опредметненим у фахових наукових текстах (текстовізований і, разом із тим, педагогізований предмет, оскільки постає у вигляді наукового знання). Досліджуючи джерела і механізми походження “образу мислення” як статичного утворення, виділяємо чотири види інтелектуальних гностичних дій, які здійснює вчений у процесі створення ним наукових текстів: лінгвістичні, логічні, логістичні, парадигмальні. Алгоритмізація інтелектуальних гностичних дій надає “образу мислення” вченого, викладача і студента,

як майбутнього спеціаліста, *логістичну розмірність* їх думок, роздумів, міркувань, на відміну від *математичної розмірності* законів, закономірностей досліджуваних або досліджених явищ, і тим самим закладає основи логістичної коректності створюваних ними наукових текстів підручників, статей, текстів дипломних робіт, дисертацій тощо. І відповідно, професіональний образ мислення та фахового розуміння.

Таким чином, комплексна програма зорієнтована на практичне впровадження логістичних засобів в освітню стратегію Класичного приватного університету, яка буде сприяти підвищенню логістичної грамотності майбутніх спеціалістів.

Разом із тим очевидно, що потрібні державні програми більшого масштабу, які були б спрямовані на формування логістичної грамотності, починаючи з перших класів і закінчуючи підготовкою науково-педагогічних кадрів найвищого рангу. Необхідно, на наш погляд, логістичну парадигму зробити своєрідним культом в освітній стратегії сьогодення. Ми розуміємо, що зробити це буде зовсім непросто, але робити це треба неодмінно.

Висновки. Отже, розглянуто освітні стратегії, які виникають у суспільстві під впливом різноманітних факторів. Ті чи інші фактори призводять до зміни змісту освітніх стратегій, виникнення нових напрямів, їх спрямованості на задоволення суспільних потреб у певний період розвитку і суспільства, і освіти взагалі. Зміна змісту освітніх стратегій, яка зумовлюється розвитком суспільства і появою нових суспільних потреб, доволі часто негативно впливає на формування *професіональної компетентності* спеціалістів через не завжди усвідомлювану втрату суворих засобів утворення нових наукових напрямів, нових дисциплін, методів контролю за їх якістю тощо.

У статті запропоновано паралельно із природничо-науковою парадигмою як пріоритетною у ВФО та її математичними засобами суворості формування фахових наукових знань іншу – логістичну парадигму, яка базується на використанні суворих правил і законів логіки, термінології, концептології та фахової логістики. Саме ці правила та закони і задають, визначають *логістичну розмірність* фахових міркувань усіх учасників педагогічного процесу.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Університетська освіта: тенденції змін / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2012. – № 2. – С. 5–15.
2. Войшвилло Е.К. Логика : учеб. для студ. высш. учеб. завед. / Е.К. Войшвилло, М.Г. Дегтярев. – М., 2001. – 528 с.
3. Гаджинский А.М. Логистика / А.М. Гаджинский. – М. : Маркетинг, 2002. – 408 с.
4. Гарден Ж.-К. Теоретическая археология / Ж.-К. Гарден. – М. : “Прогресс”, 1983. – 295 с.
5. Жорнова О. Дискурс модернізації освіти: чи впізнана освітня реальність? / Ольга Жорнова, Олена Жорнова // Вища школа. – 2012. – № 1. – С. 32–42.
6. Коваленко В.О. Методологія, парадигми, теорії логістичної фаховізації вищої психологічної освіти : монографія / В.О. Коваленко, Є.А. Огаренко. – Запоріжжя : КПУ, 2012. – 152 с.
7. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник / Н.И. Кондаков. – 2-е изд., испр. – М. : Наука, 1976. – 720 с.
8. Косова Б. Криза освіти і завдання університетів та суспільних наук / Б. Косова // Вища освіта України. – 2012. – № 3. – С. 16–23.

9. Кукін О. Стратегічні пріоритети розвитку вищої освіти України / О. Кукін // Вища школа. – 2012. – № 8. – С. 28–36.
10. Логіка : підручник для студентів вищих навчальних закладів / В.Д. Титов та ін. ; [за заг. ред. проф. В.Д. Титова]. – Х. : Право, 2005. – 208 с.
11. Луговий В.І. Проблема понятійно-термінологічного стандарту в моніторингу якості освіти / В.І. Луговий // Вища освіта України. – Додаток 3 (Т. 7). Тематичний випуск “Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: моніторинг якості освіти”. – 2007. – С. 53–60.
12. Маркс К. Твори : в 30 т. : пер. з 2-го рос. вид. / К. Маркс, Ф. Енгельс. – К. : Видавництво політичної літератури, 1965. – Т. 20. – 775 с.
13. Переверзев В.Н. Логистика. Справочная книга по логике / В.Н. Переверзев. – М., 1900. – 221 с.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2013.

Коваленко В.А. Логистическая парадигма в контексте современных образовательных стратегий

В статье определены факторы, влияющие на смену содержания образовательных стратегий, а также намечены теоретико-методические средства и методы в виде логистической парадигмы, которые были бы направлены на формирование профессиональной компетентности и профессионального понимания специалистов в высших учебных заведениях.

***Ключевые слова:** образовательные стратегии, изменение содержания образовательных стратегий, логистическая парадигма, логистическая размерность, профессиональная компетентность, профессиональное понимание.*

Kovalenko V. Logistics Paradigm within Modern Educational Strategies

The article determines factors affecting the change of educational strategies content, it also outlines theoretical and methodological means and methods as logistics paradigm that would be aimed at building experts' professional competence and special purpose understanding in the field of Specialized Higher Education.

***Key words:** educational strategies, change of educational strategies content, logistics paradigm, logistics dimension, professional competence, special purpose understanding.*